

Jems

¹ I dere așeta, Kótóró Tale Yesu Kerisotamoné kutó diratere wh̄i Jems-né dapó. Diã Kótóné ama 12 fake so wh̄irapetei torokó faróló, kae kae tiki daae mole so wh̄i kuamó betó mole no nerapepaae k̄leó fo i dere ape.

Sek̄ei alané dané tué tiki tiiró betere ala k̄aae kolóló s̄u sirapó

² Yało hosaa mole no nerape-ó, mepaae kae kae sek̄ei alarape diãpaae wapa, ita ę k̄aae kelaai dapóló hajné sukutu betae.

³ Ti noatepaae, ai wou betere sek̄ei alarapenáta, diaaọ Kótópaae tué tiki tiró betepa k̄aae kólóló s̄u ai sere ape. Ai s̄u sere alanéta, diaaọ du betere wisi ala taaréni, yótóróti tawópóló fotokọ bulótu beteretei, diãné ai tuére ape.

⁴ Ti atétu betere alanétei, diaaọ hosaa tuamó wisi ala mulu, wh̄i wisinaale beteraté fole ala tuamó tikini, hałe deté fóló kemene fole kwiamó sókó fópóló yae. Téturaalu, me alakókélé yaȳani, mo turó s̄u yaalo ai ape.

⁵ Diakó mepaae so wh̄i detamo Kótóné ala eraairaału fosó fosói kisipa tiki wisi yaȳatepa, ti mo turó mótu betere Kótópaae wosae. Atétepa, Kótóné wosóló taaréni, ą mo hamokore sek̄é betereteiné diã feamó mo melaalo ai ape.

⁶ Téyaalotei, mepaae wh̄iné Kótópaae woseturaałutamo ępaae i ala eraalopé neyaalorópó yóló kisipa tamo muni, mo ąpaaetóróti kisipa tiki tiró

bitu wosae. Ti atei kaae kisipa tamo mutere so wh̄ita, bes̄éné w̄ei upaae só fua, ipaae só wuaterere kaaené kelerapó.

⁷ Atei kaae kisipa mutere wh̄iné Talepaae kematerere ɔla mo bet̄akókélé saalo nisi yaɔse.

⁸ Ti ai sek̄éné ama kisipa tamo moleteiné, ama dere alarape fea diriyóló bitu ini, h̄ale tómó dak-eró bitu dua dapó.

⁹ ɔla ɔla meiyóló h̄ale yoleale betere Keriso nota, doasi doi mulapóló h̄ajturaalu bopé faketu betae.

¹⁰ Āta at̄etu betaalotei, fea ɔla ɔla tare néli wh̄ita, doasi doi muni, sókó dei beterapóló bopé faketu betae. Ti noatepae, néli wh̄iné ama dere alata, kale h̄ale yó mole ne fua hapale dulukó fu dere kaae yaalo ai ape.

¹¹ At̄étere kaae dirii suka duraalu, suka supuné ere ɔla sóku botó yóló dulukó durupuraalu, ama ere au kelené kelaalo kokɔ yalet̄ei dotua dapó. At̄étere kaae, néli wh̄iné ama du betere ala deté fu betepatei, alu deté fu betaalo ape.

¹² Wh̄i me de ɔpaae doakale sek̄ei ala wapatei, haepaae derep̄eni, beléetóro tare wh̄ita, Kótóné wisiró betereteiné h̄ajné sukutu beterapó. Ti noatepae, ai sek̄ei alané k̄aae kelaai s̄u siré fu beteró kemene folepaaekélé haepaae derep̄eni, diriyóló daapa, ti at̄étere wh̄i sururu yóló fu folosóro sókó fole wh̄iné topo tao su dere kaae, mo ti betere bete saalo ai ape. Ti ai betere beteta, Kótóné ɔpaae yaala sókó fole so wh̄imó melaalopóló, taketi ere ɔlapó.

¹³ Me dowi ala yópóló s̄u seremó me wh̄iné duraalu, ita ɔpaae Kótónétei eratapó fo ekesé. Ti

noatepae, Kótó a dowi ala yópóló, me alané sụ seni yóo, amakélé me whị dowi ala yópóló sụ sóo, dumipó.

¹⁴ Tétumitei, hupu dópóló he tẹnóló ama ekẹleyóló nokole ọla he dolomó mulótu dere kaae, ọ́a so whị dokọ feané hosaa tuámó mutere kisipanétei dowi ala yaai ekẹleyóló, au nuku beterapó.

¹⁵ Atéro au nóló kisipa sere alané sorape naale derótu dere kaae dowi ala kaaratapó. Atéro naale yóló ụlumétepa ditu dere kaae, ti kale dowi ala foparóló hakeamó depa kilitua dapó. Atéro kale naale doayóló mo doasi whị bitu dere kaaeta, dowi ala faketuraalu sukutere ala kaaratapó.

¹⁶ Yálo hosaa mole ne norape-ó, mené kapala fonétei diạ dilikaqsóró yae.

¹⁷ Dạné Aya a ó hepen bemó ere de wisinaale tuámó bituraalu, ọ́a i haemó betere so whịpaae wisi alaró wisi ọ́latamo betere dokọ fea mo turó mótua dapó. Ai sekéné ama dere alata, whị sukamó daatepa aso hẹleketu, fọ́lotu dere kaae dumipó. Betere dokọ fea ama erótu betere alata, mo betẹ́ kaae alatóróti eró tarapó.

¹⁸ Dạné kale mo fo wisi woseté fu betereteiné, ama naale senaale beteraai dapóló, amatei ọ́a sóró beteralepó. Taketi Talené ama kaaróló muló betere ọ́la fea yó mupatei, ọ́ata folosóró doasi topo ọ́la beterópólópó yóló kisipa mutu, deyóló beteralepó. Atéreteiné ọ́ata mo ama so whịtóró beterapó.

Dere fo wosóló taaréni, sya fae

¹⁹ Yálo hosaa mole no nerape-ó, i dere fo mo wisiyóló wosóló tuę muae. Dią feané kale fo wisi woseturaalu, deka ini, ketekę buóló mo wisiyóló wosae. Mepaae fo yaairaaalu, hapale hoko ini, mo dua tuę tekeyóló yóo, me whiné yą fopaae buópóló sesemeratere fo depakélé, kisipa tekeyóló me ọla meipóló mo dua betóo, yae.

²⁰ Ti noatepae, mo whiné atéro fopaae butere alané Kótóné ama mo donoi naale senaale beteranée yóló mole kisipa eranénipó.

²¹ Térapa, Kótóné keletómó mo kelaalo sonaalei dowi alaró i hae kwiamó mole kae kae dowi alatamo momó kae ini, mo ti taaróló kisipa keterae. Atéturaalu Kótóné fota, ọ aluyaqsóro tao saaire fopa, ọla wae hae wisimó bitu dere kaae, naao tiki tuąpaae derepópóló mo ketekę buóló sae.

²² Kale fo hąle woséliné maaté wosóló taalatepa, ti naaotei kapala yą ai dilikitu betere ape. Ai ala ini, ama yąpaae erae du betere fotóróti mo eró tawae.

²³ Mepaae whi dené Kótóné fo wosóta deretei, ama yae dere ala mopóló erénitepata, ti etei ala dere kaaepó. Whi betané ama kelepaa *klas*-mó fopeyóló, ą faaire tikipaae fulapó.

²⁴ Atéro furaalu, ama kelepaa etei daapa ke-lalepóló kisipa yó tani, mo hapale téti keterótua dapó.

²⁵ Téretei, Kótóné ama tukóló muló betere fo dokonaletéiné so whi dokóló moletei hąle fópóló erótu betera-pó. Mepaae whi dené ai fo wosóló kisipa keteréni kutirimó mulóló eraté fu betepa, ti até dere whiné ama du betere ala tuámó Kótóné ą wisiraalopó.

²⁶ Téretei, mepaae wh̄i denétamo ʔ Kótóné ala erótu betere wh̄ipó du bitutei, ama dere fo fea wisiyóló tué tekeyóló ini, dowi fotamo dekaa-poróló du betepa, ti ama ai dere fonétei ʔ dilikóló, Kótóné ala erótu betereteikélé mo h̄ale ʔla kaae aleratapó.

²⁷ D̄ané Aya Kótóné keletómó so wh̄iné Talené ala eróturaalu, kae kae alatamo hosekényi, mo donoi alata, i ape. Bokonaale naale senaaleró wulia sorapetamo seke ʔaʔsóró tao sóo, depa, ti Kótóné ama mo donorapóló kisipa muaalopó.

2

Doi mole wh̄i wisiyóló dape suraalu, doi munire so wh̄i sisópaae eraʔse ere fo

¹ ʔalo no nerape-ó, d̄a t̄eteróló kaae tare Tale Yesu Kerisota, Kótóné ama kae ere d̄e wisi naale ʔ tuámó ʔaanapó. Atéró betepa d̄a ʔpaae tué tiki tiróló betere so wh̄iné, mepaae doasi doi mole wh̄irape dape suraalu, mepaae sókótei betere so wh̄irape wisiyóló dape sinitere ala ʔaʔse.

²⁻⁴ Atéturaalu, diʔ bet̄apaae touratere sukamó *kold kapané* aleyale bi naasemó bulóló kutikélé kelaalo kokʔi deróló wale wh̄i wisiyóló dape sóró ni fake wisimó beteróo, dowi der̄akele kuti deróló wale yoleale wh̄imo tumó daayae ó ʔ betere aʔ keya tómó h̄oko betae yóo, dere-a diʔ Talere kaae kele fosóru, tale du bitute? D̄iaaʔ atétere alanétei dowi kisipa mutu me wh̄i só der- atere wh̄i s̄u ai betere ape.

⁵ ʔalo hosaa mole no nerape-ó, i dere fo mo wisiyóló wosae. I haemó betó mole so wh̄irapené

duraalu, ai wh̄rapeta, me ɔlakélé meiyóló mo yoleale yóló beterapó dua dapó. Tépatēi, ai wh̄i kisipa tiki tiratere ala mo turó yópóló Kótóné amatei sorokó su yóló kae beteró beterapó. Atéru, Kótópaae yaala sókó fu betere so wh̄rapené ti Kótóné t̄eteróló betere ala s̄pólópó yóló muló betere fo dokonóturaalu, take atimané mo saalopó.

⁶ Tépatēi, diaaɔ yale alané atima yoleale yóló betere wh̄rape hale seróló só ai derale ape. Kale doasi *moni* tare néli wh̄rapené noa alamaaté diaɔpaae erótua déró, diaaɔtei tué tekeyae. Diɔ dilikóló diaaɔ tare ɔla sua yóo, diɔtamo fo tokótamo yóló só derótua yóo dere-a, némaaté dua de?

⁷ Ai wh̄rapeta, diaaɔ tikimó muló betere Talené doi wisinaale dorótu betere ape.

⁸ Dɔ t̄eteróló kaae tare Tale doasi wh̄iné ašemó yae yóló muló betere fo wisinaale i ape. Naaotei ya yaala sókó fu dere kaae, mepaae so wh̄paaekélé atéró yaala sókó fu betae. Atétu betepata, ti mo wisi ala ai du betere ape.

⁹ Tétu bitutei, me wh̄imo wisiyóló dape sóró wisi ala eróo, me wh̄imo wisiyóló dape sini yóo depata, ti kale yóló muló betere fo tukóló dowi ala ai dere ape. Atéturaalu, ai kale yóló muló betere fonétei ya só deró beterapó.

¹⁰ Ti noatepae, Kótóné yae yóló muló betere fo fea mo wisiyóló sya fóló erótu bitutei, betɔ alakó ɔsókó fóló depata, ti Kótóné yae yóló muló betere forape turó ai tikire ape.

¹¹ Ti noatepae, fo yóló mulóturaalu, so ɔlémi naɔse dere sekénétei wh̄i daɔse fokélé tukóló muló beterapó. Mepaae wh̄iné so ɔlémi nokole ala ini,

whị dele alamaaté depa, ti ai whịta kale yóló muló betere fo tikitú betere whị ai betere ape.

¹² Mepaae whịnéta mo i yae yóló tukóló muló betere fo sya fóló erótu betepa, ti ai whị me dowi alané só deréni, wisi kisipa beta muóló hãle fópóló eraalo ai ape. Atéró hãle fópóló eraterere alané take waaire sukamó doasiné yóló muló betere fo kolósu ðané du betale alaró du betale fotamo kolósu yóló taleyaalopó. Téyaalopa, diaaḡ dere foró du betere alatamo hotowayóló kaae taru, kisipa tekeyóló du betae.

¹³ Ti noa yaḡsóró meipó. Mepaae whịné me whị kọleterere alakélé ini, dupumaaté saalopó du betepa, take doa Talené taletere sukamó ḡpaae kọleterere alakélé ini, ama yale dowi alamó kwia tokó mótu mo donotóró melaalo ai ape. Téyaalotei, mepaae whị dené me whị kọlené sukuturaalu me ḡla meipóló taalatepata, ti ama yale dowi alamó dupu melaai yaleteti, teteróló aluraalo ai ape.

Tuḡ tiki tiraterere ala sya fóló mo erae

¹⁴ Yaḡo norape-ó, whị betaḡné duraalutamó ḡta Kótópaae tuḡ tiki tiró beteraḡó du bitutei, ama me wisi alakó initepa, ti ama ai du betere ala wisirapóló tuḡ mute? Atei kaae tuḡ tiki tiraterere alané ḡ aluyaḡsóró sũmó tao senénipó.

¹⁵⁻¹⁶ Motamo mepaae no ó nené ama deraaire kutiró naaire ḡlatamo meipa kilirutei, diḡkó beta whịné ḡpaae duraalu, “Yaḡ mo wisiyóló fóló ḡla nóló, noke fitukélé wisiyóló fiyae,” fo dutei, ama yaḡḡare ḡlarape tao sóró menénitepata, ti naao ai dere ala fea wisirapóló kisipa mute?

¹⁷ Atérapa, naao mo dere alakélé tué tiki tiratere alatamo surópóló dekaaporóló ini, tué tiki tiró betere alamaaté epa, ti ai tué tiki tiró betere ala sukóló mo hãle ɔla kaaené kelerapó.

¹⁸ Térapa, whi mené etei kaae fo yaalo ai ape. “Naao du ya Kótópaae tué tiki tiró beterapó fota ai dapa, ɔalokélé wisi ala erótu beteretei kãae kelaai dãmo i ala yaalopó. Wisi ala mekókélé initutei, naao tué tiki tiró betere ala kelaalopa, epaae yó ɔlae. ɔalokélé Kótópaae tué tiki tiratere ala naao kelaasepóló, wisi ala eróturaalu ɔapaae yó melaalopó,” fo enérapó.

¹⁹ Mo betã Kótótóróti beterapóló, naao tué tiki tiró betereteita, ti wisirapó. Kale dowi keperapenékélé Kótó mo beterapó kisipa muturaalu, wiyóló diri furu furu ai du betere ape.

²⁰ Kisipa tiki okoko yóló betere whirape-ó, diaaɔ me wisi alakó inituraalutei tué tiki tiratere alamaaté epata, bete muni mo hãle ɔla kaaené kelepa diriyóló tué muópóló, ɔalo me noa alakó yó melaaloé?

²¹ Dãné noutere Abraham-né yale ala tué muae. Ama naale Aisak Talepaae hãle melaairaaalu, Kótópaae hãle matere ɔla sukɔlaa dalaai aleyóló muló betere kane fake tómó beleralepó. Atépa Kótóné kólóló, “Aãa, mo donoi whipó,” erapó.

²² Ti ama kisipa tiki tiróló betere alaró du betale alatamo touróturaalu yale ala kólóló kisipa muae. Ama yale alanétei Kótópaae tué tiki tirale ala mo turó eralepó.

²³ Até yaleteita, ašemó yóló muló betere fo mo dokonóturaalu erapó. Abraham-né Kótóné dere fo wosóló tué tiki tiró betepa, Kótóné kolóló i whita,

mo donoi wh̄ipó, fo yóló mulalepó. A atéro betere ala kilituraalu, i wh̄ita Kótóné mo ama hosaa mole fulumu wh̄i ai betere ape dua yalepó.

²⁴ Ti ai yale ala tué muæ. Kótóné mepææ wh̄iné tué tiki tiró betere alamaaté kolóló, i wh̄ita mo donoyóló fole wh̄ipó fo dumi, kale wh̄iné dere alakélé kolóló i wh̄ita, mo donoyóló fole wh̄ipó du beterapó.

²⁵ Até yale kaaæ, kale nópu nuku betale so Rahab-né kale bóæ s̄æ fele wh̄irape ama bepææ dape sóró firóló, ai kale be hulua wh̄iné atima daqsóró kae turó f̄ópóló dot̄eyale ala Kótóné kolóló i sota, mo donoyóló fole sopó yóló mulalepó.

²⁶ Atérené sukune wh̄i tuamó kepe bete bitinire kaaæ, Kótópææ kisipa tiki tiróló bitutei, wisi ala initepa, ti ai kale sukune wh̄i aqrapó.

3

Hape mo hotowaró t̄eteróló kaaæ tawæ

¹ Yalo norape-ó, diakó me wh̄i Kótóné fo yó matere ala wisiyóló kisipa inirutei, da fea fo yó matere wh̄ipóló hale h̄oko yó mótu betaqse. Ti noatepææ, Talené fo yó matere wh̄irape daða, mepææ fo h̄asókó fóló yó melótu beteremó, nalo ama taleturaalu mo doa kwia melaairetei diaaø ai kisipare ape.

² Da fea kae kae h̄asókó fole alané dée nalatua dapó. Me wh̄iné ama dere forape h̄asókó fóló dée nanénitepa, ti a me alakélé ini, mo wh̄i wisinaale bitu, ama betere bete turó amatei wisiyóló kaaæ tanérapó.

³ Atéruaalu, kale *hos* hupu dā wh̄iné faai kisipa mutere tikipaae f̄ópóló *hos* hupuné ama hape t̄eteraaire dirii ọ́la k̄ólómó hamunótua dapó. Ai hamunale ọ́lanétei, wh̄iné kisipa mutere tikipaae f̄ópóló, ama tiki turó donorótua dapó.

⁴ Meta i ape. Kale mo doakale w̄ei k̄elamó kotere doasi nuku tué muae. Ti ai nukuta doasi ọ́la muóo, ama fole alakélé besé tiki fotok̄onétei falóo depatei, kale nuku só kotere wh̄iné ama faai fole tikipaae f̄ópóló, mo sawatamo néli fetetepa kutua dapó.

⁵ Atéru ere kaae, wh̄iné tiki tuámó daale hapeta sawatamo ọ́latei, bopé fake duraalu ẹ́ta doasi ọ́lapó dua dapó. Mo sawatamo si kelenétei kaaróló doakale si fakeyóló dukuraalu, ọ́la ọ́la fea kuló dokoletei tué muae.

⁶ Atétere kaae, dā wh̄i tiki tuámó kae kae ọ́larape daaletei d̄ané hape bet̄ata, mo si kaaetóróti dukuraalu, kae kae dowi ala kaarótu betere ọ́lapó. Kale wuliné api fulukó furaalu, naaitere mi dorótu dere kaae, hapenétei d̄ané tiki turó dorótua dapó. Kale sawa si kelenétei fakeyóló doasi si duku dere kaae, hapené wh̄iné betere bete turó dorótu beterapó. Ai hapemó dokole si-a momó d̄eyaleé? Mo apaae derepale dolomó dó tare dowi simó ai d̄eyale ape.

⁷ Fea kae kae betó mole na, hupu, wuli, kou, ó ba, doa w̄ei k̄ela tuámó betó mole ọ́lakélé feata, wh̄iné whaayóló bérótua yóo, mió i alimókélé whaayóló béróo du beterapó.

⁸ Téteretei, hape bet̄ata wh̄iné dere fo wosóló aqmó beterópóló mené béranénipó. Ti hapeta, dowi ala yaai keteke bulu, wh̄i dóló sukunatere herei kaae buóló f̄anuraalu, ama yaaitere ala

taaréni haḷe yótóró tarapó.

⁹ Ti ḍané koḷómó sókó wale fonétei, ḍa tẹteróló kaae tare Taleró Alimatamoné doi hale sóró horótu bitutei, Kótóné ama aso sūróló aleyale so whíkélé foné só deróló dorótu beterapó.

¹⁰ Betaḷ koḷómótei Talené doi sóró horatere fo yóo, whị fale yóló doi doratere fo yóo, ai du betere ape. Yaḷo norapé-ó, aita mo enei ala meitei, diaaḷ ai du betera pa taalae.

¹¹ Betaḷ wẹi Ẽmalemótei, wisi wẹiró dowi atuku wẹitamó wale?

¹² Yaḷo norape-ó, nose tikimó *Olip* du ó kae ni du oleyaaloé? *Wain* kẹpimó nose du oletua de? Meipó. Dowi atukutamó wale wẹi Ẽmalemó wisi wẹi sókó wómipó.

Haemó mole fosó fosói kisiparó Tale betemó wale fosó fosói kisipatamó

¹³ Diakó mé whị Kótóné bete mole fo mo wisiyóló tuẹ muluraalu, ama kisipa mole ala er-aaí fosó fosóere? Atéro mole kisipa wisi, so whị feané kolópóló wisi alarape haḷeamó erótu betae. Téturaalu, Kótóné tuẹ wisi tuamó kaaróló sókó wale mo dua hemée deyóló bitu du betere wisi alané ai fosó fosóre ala haḷearatapó.

¹⁴ Tépaitei, diaaḷ hosaa tuamó dei kisipa muóló alale suraalu, ẹkélé u whị kaae doasi betaai dapó kisipa mutepa, ai wisi ala nisiyóló bopé fake yaḷse. Atétu betereiteiné kale mo bete mole fo kapala nisiyóló faletu beterapó.

¹⁵ Atei kaae fosó fosói kisipa mutereiteita, ó hepen bemó kaayóló dorowómitei, i haemó betere dowi keperapené mulatere kisipa ai ape. Ti ai

kisipata, Deḡ Kepe Wisiné kaaréni, i haemó mo whḡné kaaraterere kisipapó.

¹⁶ Ti noatepae, ętóró doasi topo whḡ betaaitapóló, ama yaaitere alamaaté kisipa muóló alale su betere tuamó hḡle hḡko alarape duraalu, kae kae dowi alarape sókó wapa kelaalo ai ape.

¹⁷ Téretei, hepen bemó kaayóló dorowou betere fosó fosói kisipa tikiné dere alata etérópó. Me kisipatamo hosekéni mo betḡ alatoróti yó tare alata, mo folosóró bete mole ala ai ape. Ai alané sisópaae fopaae fokélé ini, mo dua betere ala yóo, mepaae whḡné tuę tiki seķę yaosóró tuę tekeyóló dua du betere ala yóo, doasiné dere fo wosóló aomó sukóló dua betere ala yóo, kḡlené sukóló wisi alamaaté eraterere ala yóo, mepaae doa doi mole whḡrapepaae eraterere ala kaae, hḡko sókó dei betó mole so whḡpaaekélé betḡ alatoróti eróo dere alata, me kapala fotamo dekaaporóló ini, mo fotóróti buluraalu dua dapó.

¹⁸ Hḡle sere ala taaróló, mo dua betaalopó yóló hḡle filitere whḡrapeta, hosaa muni deóló mo dua betere ala tuamó bitu, kutómó ęla wae wisi bilitu dere kaae du beterapó. Atéró ęla ęlumétepa su dere kaae, so whḡ feané me alakélé muni, mo donoi alatoró yaalo ai ape.

4

Kótóné tęteróló kaae tare aomó dua betae

¹ Diḡ tuamó fopaae buturaalu, hḡle sere alaró huri dere alatamo-a, noa betené kaarótu betere? Aita hḡle kaani, kae kae alakó enée yóló eķęle du betere alanétei diaaę tuę tiki tuamó bóe dolótu

betepa, hõle sere alaró huri dere alatamo ai du betere ape.

² Diaaḡ mepaae ḡlakó senée yóló kisipa mutu betepatei sini yóo, diḡné au nóló whḡ du bitutei diaaḡ kisipané senée dere ḡla mo sini yóo, diḡ huri yóló fopaae buturaalu hõle su betóo, du beterapó. Diaaḡ kisipa mutere ḡla saaitapóló Kótópaae wosenitereteiné ai senée dere ḡla sumipó.

³ Diaaḡ Kótópaae me ḡlakó ḡlae yóló wosetu betepatei, ai ḡla sumipó. Ti noatepae, diḡné ekele yóló senée du betere ḡla saairaalu ḡpaae wosetu betepa ama matepa sórómo, diaaḡ ekele ala yaai molé kisipa ama kilitu mótumipó.

⁴ Diḡ i haemó kae kae du betere alatamo nópu nuku betere so whḡrape-ó, i haemó du betere alatamo fulumu du betere betené Kótó hóróló bóe du beteretei diaaḡ kisipanié? Mepaae whḡ de i haemó mole alatamo fulumu kisipa mutupa, ti Kótóné bóe whḡ ai alée fole ape.

⁵ Kótóné ašemó yóló muló betere fo i ape. Dḡ tuḡmó betere Dḡi Kepe Wisiné dḡ Kótóné ama dokore sopa, whḡ me kaetamo fulumu ini, ḡtamotóro fulumu yóló beterópóló doasi ketekḡ butu beterapó, ere fo-a bete munipa hḡle aseḡyaleé?

⁶ Téretei, Talené dḡ ama hḡle hamokoróló tao su betere tómó beleróló miókélé hḡle tao suatóro yó tarapó. Atétere betené i fo aseḡyóló muló beterapó.

“Bopé fake du betere so whḡ atima yaai dere ala yaḡsóro Kótóné sesé yóo, haemó sókó deyóló betere so whḡ ti ama hḡle hamokoróló tao sóo, du beterapó,” erapó.

⁷ Kótóné ama diãpaae eraai kisipa mutere ala erópóló, ama tẽteróló betere aomó sukóló mo dua betae. Dowi ala yópóló dée nalatere topo daale kepené diã dée nõpóló sũ sere ala ai du betepa, sesétu betae. Atétepata, ti diã taaróló ą botokó faalo ai ape.

⁸ Atéró diã Kótó betere felekepaae bitĩ wapa, ti ąkélé diã betere felekepaae wóló betaalopó. Diã dowi ala du betere so whĩ-ó, diaaą bólure naase wisiyóló fukutu betae. Tuę tiki dekaaporóló betó mole so whĩ-ó, diãné mutere dowi kisipa taaróló, wisi kisipa betą diaaą hosaa tuąmó muóló betó muae.

⁹ Atéró, diaaą du betere dowi alamó kisipa mutu, dekené sukóló moló yóló wole du betae. Diã hękeseturaalu dọ nokole ala taaróló, fomaake kisipa mutu dekené sukutu moló du betae.

¹⁰ Atéturaalu, Talené keletómó diaaątei mo dua sókó deyóló betepa, ti amatei diã sóró horaalo ai ape.

¹¹ Norape-ó diãsisitei eratere fo yaąse. Whĩ me denétamo ama no só deratere fo ó eratere fo depata, ti Kótóné yae yóló tukóló muló betere fotei, faleturaalu taleyóló só deratapó. Ti diaaą atéró kale tukóló muló betere fo taletu betepata, ti atétere sukamó diã ai fo aomó sukóló bitini, ai fotei tẽteróló taleyóló só derótu betepapó.

¹² I ala yae u ala yaąse yóló tukóló muló betere fo bete Tale mo betątóróti bituraalu, so whĩ feané yale ala fea amatei taleyóló kwia melaalo ai ape. Ai sekéné amatei so whĩ aluyaąsóró tao sere ala yóo, mo ti doratere alakélé eróo enérápó. Téyaalopa, naao be whĩ so whĩ taleyóló só derótu betere fo-a,

ya Tale kaae bituraalu du bitu de?

Bopé faketuraalu, nalopaae i ala yaalopóló foné hãle hõko yaqse

¹³ Térapa, i dere fo mo wisiyóló wosae. Diã mepaae wh̄irapené etei kaae fo dua dapó. Mió ó dó ða me doasi be huluapaae fóló bituraalu, *moni* saai kae kae kutórape ditu betepa, ba fo betã kemeraalopó dua dapó.

¹⁴ Ti diaaõ dó yaaire ala tué inirutei du beterapó. Diãné betere beteta, noa ala kaaené kelere? H̄ika epo mupa suka sókó huturaalu, epo hapale turukó falótu dere kaae, diãné betere betekélé ai ala erapó.

¹⁵ Ti ai yaalopó dere fo taaróló, i fo depa wisirapó. Talené ama kisipa mole alapata, ti ða bitiré furaalu, ai ala mo yaalo ai ape.

¹⁶ Ti diaaõ atei ala yaalopó du betere fota, diã bopé fake duraalu dapó. Atéró du betere fo feata, ti dowi alapó.

¹⁷ Térapa, mepaae wh̄iné eranére wisi ala mupatei erénitepa, ti aita dowi ala ai ape.

5

Néli wh̄iné mepaae yolealere wh̄irape sekei ala eraõse ere fo

¹ Atérapa, diã doasi wisi wisi òla tare néli so wh̄irape-ó, diaaõ i dere fo wosae. Diãpaae waaire sekei alamó kisipa muturaalu, wole yóló moló du betae.

² Diãné tare wisi wisi néli òlarape fea kɛlaa yóló, kutikélé ero siné turukóló mo ti ai doró betere ape.

³ Diñé tare, *kold kaparó silpa kapatamokélé* hoti dakóló ai do yale ape. Take taletere sukamó kale hotinétei diã só deróturaalu, diaaḡ tiki mi mo siné kaae dukulé fu beteró kemeraalopó. Até yaaireteita, diaaḡ wisi wisi néli ḡlarape ukusituraalu, betapaae yóló muté hutu betaleteinépó. Atéyaaire be de teópatei, mió kaae sóró sekḡ ai su betere ape.

⁴ Diaaḡ kutórapemó yó mole ḡla ḡlumétepa siré kotere whḡrapené saaire *moni* turó meni, mepaae kwia diaaḡ kemei dekée sale *moninétei* diã só deróturaalu, fo fake yóló ai du beterapa wosae! Ai kutómó ḡla siré kotere whḡrape atimané dupu sḡnipóló dere fo Talené ama mo wosetu beterapó.

⁵ Diã i haemó bitiré wale sukamó wisi wisi ḡlarape diãmaaté ekḡleyóló nukulé ai fu betale ape. Até deté fu betaleteiné, daaire hupu whaat-uraalu, seraayóppóló ḡla wisiyóló mótu dere kaae, diaaḡ du betale alanétei diaaḡ tiki ai botokorótu betale ape.

⁶ Atéturaalu, diã néli whḡrapené me dowi ala inire whḡrapetei, diaaḡ só deróló du betalepó. Diaaḡ atétepa, atima sesé yaairekélé mo sḡnipó.

Sekḡi ala eratepa haepaae derepéni, ḡle belée tawae

⁷ Yálo norape-ó, Tale waaire be de teópa, mo dua bitu kaae taté fu betae. Kutó ditere whḡiné kutómó ḡla wae biliyóló sukaró halitamo wópóló kaae taruraalu, ama ke kutómó ḡla wisi saai kisipa mutu, kaae tawóló betere ala kisipa muae.

⁸ Atétu dere kaae, Tale mo felekemó waalopa, diãkélé mo hotowayóló kaae taruraalu diriyóló betae.

⁹ Norape-ó, diaaḡ mepaaené dere fo wosetere hóturaalu, no hamoma dokó dokó yaḡse. Diaaḡtamo ai ala depa, ti fo tokótamo yóló diákelé só deraalo ai ape. Atéró tale dere seké, ti mo felekemó sókó waai tų serekemó ai daale ape.

¹⁰ Norape-ó, take betale Kótóné kóló whırapené Talené fo erótu beteremó doasi seké wapa me ọla meipóló beleté fu bitipakalepó. Atérapa mió diḡpaaekélé sekéi ala wapa, atimané yale ala kaaetóro sya fóló yae.

¹¹ Take betale whırapepaae sekéi ala wou betepa, faleyóló bitu Kótóné erae dere ala yó taté fu betale whırape atimané yale ala kisipa mutu, ḡ mió betere so whıné atima doi hale sóró horóturaalu, Talené tao sóró wisiró betere whırapepó du beterapó. Kale whı Job-paae kae kae sekéi ala wapatei, faleyóló bitiré fóló nalo kemene folepaae Talené ḡpaae erale ala diaaḡ ai kisipa ere ape. Tale ḡta, kọlené sukuturaalu, ḡ so whı tao sere ala mo turó ƒaanapó.

¹² Norape-ó, ó hepen bemó betere Talené doi yóló ó i haemó ere ala doi yóló ó mepaae ọla ọlarape doi yóló diḡné dere fo diriróturaalu malo momókó yaḡse. Diḡné motóro yaaitepata, ti épó, yaalopó fotóroti yae. Motamo meipó duraalu, ti mo meipótóro yae. Ténitamo, naao yale fo fotokọróturaalu, kae kae fotamo dekaaporóló depata, ti ai yale fomó Kótóné ḡ só deraalopó.

Tuḡ tiki tiróló dere moma

¹³ Diáko mepaae whı detamo me sekéi alané só deraai depata, ti ai whıné Talepaae moma yópóló yae. Mepaae whı detamo haıné sukutu betepata,

ti ai wh̄iné Talené doi hale sóró horatere wole forape du beterópóló yae.

¹⁴ Diáko mepaae wh̄itamo hepo daae mupa, ti amatei kale Keriso so wh̄i t̄eteróló kaae tanópóló sóró beteró betere wh̄irapepaae momarale wópóló yae. Atima wóló ą boperóló daalu, ama tikimó Talené doimó *wel* w̄ei dilóló moma erópóló yae.

¹⁵ Ti atima Talepaae tuę tiki tiró bitu momatepa, ai wh̄iné hepo mo wisi yaalopó. Atéturaalu Talené ą kepaaraalopó. Ai wh̄inétamo me dowi alakó ipata, Talené ama yale dowi ala kwia me ąla meipóló hale kemeraalopó.

¹⁶ Atérapa, diaaę hepo bete wisirópóló, diané du betere dowi ala diąsisitei u yó mótu i yó mótu yóló, momatere alakélé u erąle i erąle du betae. Mo donoi alamaaté du betere wh̄iné dere momata, fotokọ boleteiné haşókó feni, dokonótu mo eraalo ai ape.

¹⁷ Ti Ilaija ąkélé da kaae mo wh̄i bitutei, atima betere haepaae hali waşsóró ketekę buóló momatóró yó tawalepó. Atétu betaleteiné, ba fo sore kemeyóló dou ba fo tuamó halikélé ani, hale bitiré fipa kalepó.

¹⁸ Atéro bitiré fóló, momómo hali wópóló momayalemó, hepen bemó betere Kótóné hali momó anóló, atima betere haemó ere ąla ąla sokipakalepó.

¹⁹⁻²⁰ Yalo norape-ó, diáko wh̄i betą kale mo fo wisi taaróló kópaae fupa, mené ą momó dapesó wapa i dere fo kisipa muae.

Mepaae wh̄iné atétere wh̄ipaae no-ó, yąta kọ tųpaae ai fulapa, tų wisi i mole ape yóló yó

matepata, ti atétere whiné ama noma dowi alané
mo ti alutere tikipaae faqsóro tao sóo, mo dekeró
yó tare dowi alakélé mo ti aluróo, yaalo ai ape.

Yesu Kerisoné So Whi Tao Sere Kisi Fo Wisi
The New Testament in the Falopa Language of Papua
New Guinea

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Folopa)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

    You include the above copyright and source information.

    You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2009-10-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

0102a9df-173c-5a64-b766-14ab67a86105